Uvod u programiranje

- predavanja -

prosinac 2020.

21. Standardna biblioteka

- 2. dio -

Standardna biblioteka

<string.h>
String handling functions


```
char *strcpy(char *s1, const char *s2);
```

- niz znakova s2 (točnije: niz čiji se početak nalazi na mjestu u memoriji na kojeg pokazuje s2) kopira u niz znakova s1 (točnije: kopira u memoriju od mjesta na kojeg pokazuje s1 nadalje)
- funkcija vraća s1

važno je da je za s1 rezervirano dovoljno mjesta

```
char ime[3 + 1];
char niz[] = "Ivana";
              niz
 ime
                                     /0
                           a
                                  a
strcpy(ime, niz);
              niz
 ime
                       \0
                                     \0
                n
                    a
                           a
                              n
                                  a
printf("%s %s", ime, niz);
Ivana a
```

ovo vrijedi za sve str... funkcije koje kopiraju nizove

Ključna riječ const

```
char *strcpy(char *s1, const char *s2);
```

- što općenito znači ključna riječ const navedena u deklaraciji ili definiciji varijable ili parametra?
  - za pokazivač p: sadržaj objekta na kojeg pokazuje p ne može se mijenjati pomoću tog pokazivača, npr. nije dopušteno *(p + 2) = 10;
  - za varijablu x: nakon inicijalizacije, sadržaj varijable x se više ne smije mijenjati, npr. nije dopušteno primBr[0] = 1;

```
const int primBr[] = \{2, 3, 5, 7, 11, 13, 17, 19, 23, 29\};
```

- konkretno, deklaracija funkcije strcpy garantira da se niz znakova na kojeg pokazuje s2 sigurno neće promijeniti za vrijeme izvršavanja funkcije
  - česta su dva pogrešna tumačenje: niz znakova na koji pokazuje s2
     mora biti konstantni znakovni niz; s2 se u funkciji ne smije mijenjati

Primjer

```
char *ime1 = "Ivana";
char ime2[] = "Marko";
strcpy(ime1, ime2); nije dopušteno
strcpy("Darko", ime1); nije dopušteno
strcpy(ime2, ime1); dopušteno
strcpy(ime2, "Darko"); dopušteno
```

Što će se ispisati izvršavanjem sljedećeg odsječka programa?

```
char niz1[] = "Tko sanja elektricne ovce?";
char *niz2 = "Hanibal pred vratima";
strcpy(niz1 + 4, "On nije android" + 5);
strcpy(niz1 + 7, niz2 + 8);
printf("%s%c", niz1, '?');
```

Tko je pred vratima?

<string.h>

char *strncpy(char *s1, const char *s2, size_t n);

 ne više od n znakova iz niza znakova s2 kopira u niz s1. Ako u s2 ima manje od n znakova, s1 se dopunjuje znakovima '\0' do duljine n

funkcija vraća s1 rez char rez[7 + 1]; 5 strncpy(rez, "Ana", 2); ? 5 Α ? n strncpy(rez, "Ana", 3); n a strncpy(rez, "Ana", 4); \0 a strncpy(rez, "Ana", 6); \0 \0 \0 n a

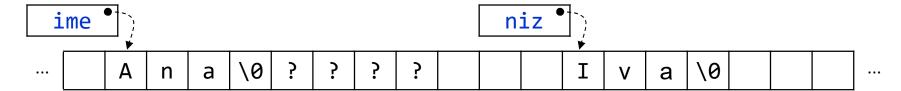

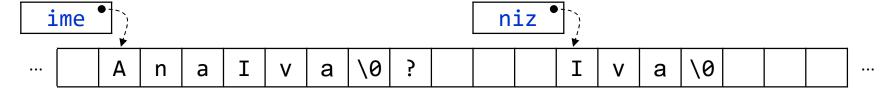
```
char *strcat(char *s1, const char *s2);
```

- niz znakova s2 kopira na kraj niza znakova s1 (nadovezivanje ili konkatenacija nizova znakova)
- funkcija vraća s1

```
char ime[7 + 1];
char niz[] = "Iva";
strcpy(ime, "Ana");
```


strcat(ime, niz);

strncat

```
char *strncat(char *s1, const char *s2, size_t n);
```

- ne više od n znakova niza znakova s2 kopira na kraj niza znakova s1 i novi niz terminira znakom '\0'
- drugim riječima, niz znakova ili dio niza znakova s2 do najviše duljine n nadovezuje na niz s1
- funkcija vraća s1

```
rez
char rez[7 + 1];
strcpy(rez, "Ana");
                                                 \0
                                              a
                                           n
strncat(rez, "Iva", 2);
                                                  Ι
                                                        \0
                                              a
                                           n
strncat(rez, "Iva", 3);
                                                            /0
                                                  Ι
                                              a
                                           n
                                                     V
                                                         a
strncat(rez, "Iva", 5);
                                                           /0
                                                  Ι
                                              a
                                           n
                                                        a
```



```
<string.h>
```

```
size_t strlen(const char *s);
```

duljina niza: vraća broj znakova u nizu s. Ne broji znak '\0'

strcmp

<string.h>

```
int strcmp(const char *s1, const char *s2);
```

- leksikografska usporedba nizova znakova s1 i s2.
- funkcija vraća
  - 0 ako su nizovi leksikografski jednaki
  - negativni cijeli broj ako je s1 < s2
  - pozitivni cijeli broj ako je s1 > s2

Primjer

- Programski zadatak
  - napisati definiciju funkcije mystrcmp koja obavlja isto što i funkcija strcmp iz <string.h>
  - u glavnom programu učitati dva niza znakova koji zajedno s eventualno učitanom oznakom novog retka sigurno neće biti dulji od 20 znakova. Pomoću funkcije mystrcmp usporediti nizove i ispisati odgovarajuću poruku
  - Primjeri izvršavanja programa

```
    niz > kisik↓
    niz > kiselo↓
    niz > kisik↓
    niz > kisik↓
    niz > kisik↓
    niz je veci
    niz ovi su jednaki
```

Rješenje (1. dio)

```
int mystrcmp(const char *s1, const char *s2) {
   while (*s1 == *s2 && *s1 != '\0' && *s2 != '\0') {
      ++s1;
      ++s2;
                                             Može se ispustiti
   return *s1 - *s2;
       ili
int mystrcmp(const char *s1, const char *s2) {
   for (; *s1 == *s2 && *s1 != '\0'; ++s1, ++s2);
   return *s1 - *s2;
```

Rješenje (2. dio)

```
#define MAXNIZ 20
int main(void) {
   char niz1[MAXNIZ + 1];
   char niz2[MAXNIZ + 1];
   printf("1. niz > ");
   fgets(niz1, MAXNIZ + 1, stdin);
   printf("2. niz > ");
   fgets(niz2, MAXNIZ + 1, stdin);
   int rez = mystrcmp(niz1, niz2);
   if (rez == 0) {
      printf("nizovi su jednaki");
   } else if (rez > 0) {
      printf("1. niz je veci");
   } else {
      printf("2. niz je veci");
   return 0;
```

strncmp

```
int strncmp(const char *s1, const char *s2, size_t n);
```

- leksikografska usporedba nizova znakova s1 i s2, najviše do duljine n
   znakova (usporedba podnizova do duljine n)
- funkcija vraća
  - 0 ako su (pod)nizovi leksikografski jednaki
  - negativni cijeli broj ako je (pod)niz s1 < (pod)niz s2
  - pozitivni cijeli broj ako je (pod)niz s1 > (pod)niz s2

```
strncmp("abcd", "abrd", 2); 0
strncmp("abc", "abcd", 5); cijeli broj manji od 0
strncmp("abcd", "abc", 4); cijeli broj veći od 0
strncmp("bcd", "abc", 1); cijeli broj veći od 0
```



```
char *strchr(const char *s, int c);
```

- traženje prve pojave zadanog znaka c unutar niza s
- funkcija vraća
  - pokazivač na prvi znak unutar niza znakova koji ima vrijednost c
  - ako takav znak u nizu ne postoji, vraća NULL


```
char *strrchr(const char *s, int c);
```

- traženje zadnje pojave zadanog znaka c unutar niza s
- funkcija vraća
  - pokazivač na zadnji znak unutar niza znakova koji ima vrijednost c
  - ako takav znak u nizu ne postoji, vraća NULL

```
char niz[] = "San Antonio";
char *p = "New Orleans";
printf("%c", *strrchr(niz, 'n'));
    n
printf("%s", strrchr(p, 'e'));
    eans

strrchr(p + 1, 'N');
    vraća NULL
strrchr(p, 'R');
```

strstr


```
char *strstr(const char *s1, const char *s2);
```

- traženje prve pojave podniza u s1 koji je jednak nizu s2 (znak terminatora niza s2 se ne uzima u obzir kod usporedbe)
- funkcija vraća
  - pokazivač na prvi znak pronađenog podniza
  - ako takav podniz u nizu s1 ne postoji, vraća NULL


```
char *strpbrk(const char *s1, const char *s2);
```

- traženje u nizu s1 prve pojave bilo kojeg od znakova navedenih u nizu s2
- funkcija vraća
  - pokazivač na prvi pronađeni znak
  - ako niti jedan od znakova iz s2 ne postoji u nizu s1, vraća NULL

Standardna biblioteka

<ctype.h>
Character handling functions

Funkcije za klasifikaciju znakova

<ctype.h>

```
int isdigit(int c); znamenka (0-9)
int isxdigit(int c); heksadekadska znamenka (0-9, A-F, a-f)
int isalpha(int c); slovo (A-Z ili a-z)
int isalnum(int c); alfanumerik, slovo (A-Z ili a-z) ili znamenka(0-9)
int isprint(int c); znak koji se može ispisati (0x20-0x7E)
int iscntrl(int c); kontrolni znak (0x00-0x1F ili 0x7F)
int isspace(int c); praznina (space, 0x20) ili vodoravni tabulator (0x9)
int islower(int c); malo slovo (a-z)
int isupper(int c); veliko slovo (A-Z)
```

- ako zadani znak pripada određenom razredu znakova
  - funkcija vraća cijeli broj različit od nule ("istina")
- inače
  - funkcija vraća cijeli broj nula ("laž")

Funkcije za konverziju znakova

<ctype.h>

```
int toupper(int c);
int tolower(int c);
```

- toupper: ako je zadani znak malo slovo, vraća odgovarajuće veliko slovo, inače vraća zadani znak
- tolower: ako je zadani znak veliko slovo, vraća odgovarajuće malo slovo, inače vraća zadani znak

```
char niz[] = "Gle, jedna duga u vodi se stvara,";
for (char *p = niz; *p != '\0'; ++p) {
    if (isupper(*p)) {
        printf("%c", tolower(*p));
    } else {
        printf("%c", toupper(*p));
    }
}
```

gLE, JEDNA DUGA U VODI SE STVARA,

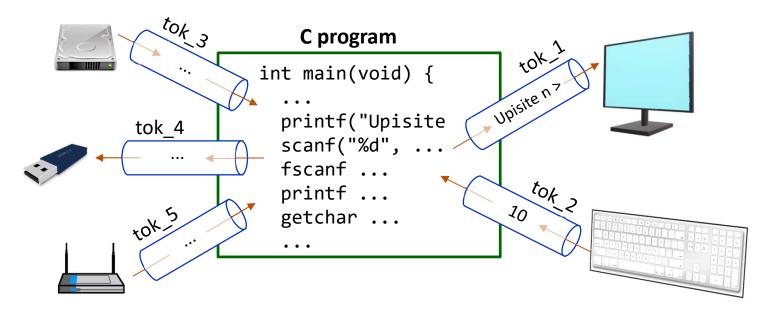
Standardna biblioteka

<stdio.h>
Input and Output

Tok (stream)

- aplikacijsko programsko sučelje za obavljanje ulaznih i izlaznih operacija (čitanje i pisanje podataka) temelji se na pojmu tok (stream)
- tok je apstraktni pojam: kanal ili veza programa s jednim od izvora podataka (input source) ili odredištem podataka (output sink)
  - program se može povezati (kolokvijalno: otvoriti ulazni tok iz, otvoriti izlazni tok prema) npr. sa sljedećim izvorima ili odredištima podataka
    - tipkovnica
    - zaslon
    - datoteka
    - računalna mreža (network socket)
    - drugi programi
  - dakle, čitanje iz izvora podataka obavlja se čitanjem iz ulaznog toka koji povezuje program i dotični izvor podataka (npr. datoteku)
    - simetrično vrijedi i za pisanje u odredište podataka

Tok (stream)

- velika prednost korištenja mehanizama toka je u tome što programera (uglavnom) oslobađa brige o tome koji se konkretni izvor ili odredište podataka, na kojem ulazno/izlaznom uređaju, koristi za čitanje ili pisanje podataka. Aplikacijsko programsko sučelje omogućuje
  - otvaranje i zatvaranje toka iz/prema nekom izvoru/odredištu podataka
  - korištenje funkcija za čitanje i pisanje (i ostalih operacija) na način koji (u principu) ne ovisi o vrsti izvora/odredišta podataka za koji je tok otvoren

Tok u programskom jeziku C

- U programskom jeziku C, tok je objekt tipa FILE
  - tip FILE je definiran u <stdio.h>. Konkretna implementacija tipa nije propisana standardom i za programera je potpuno nevažna
    - u programskom sučelju će se koristiti pokazivači na objekte tipa FILE
    - naziv tipa (pogrešno) asocira na datoteku (file) iz povijesnih razloga
  - za sada će se koristiti samo dva toka
    - *tok* iz tipkovnice (standardni ulaz) i *tok* prema zaslonu (standardni izlaz)
    - oba toka otvaraju se automatski, odmah po pokretanju programa
    - tokovi prema drugim izvorima/odredištima podataka (npr. datotekama) bit će objašnjeni kasnije
  - sljedeće globalne (eksterne) varijable tipa pokazivača na FILE mogu se koristiti u svim modulima s uključenom datotekom zaglavlja <stdio.h>
    - stdin (pokazivač na tok standardni ulaz)
    - stdout (pokazivač na tok standardni izlaz)

Primjer

```
#include <stdio.h>
int main(void) {
    ...
    printf("Upis n > ");
    ...
    scanf("%d", &n);
    ...
    stdout
    standardni izlaz
    standardni ulaz
    stdin
```

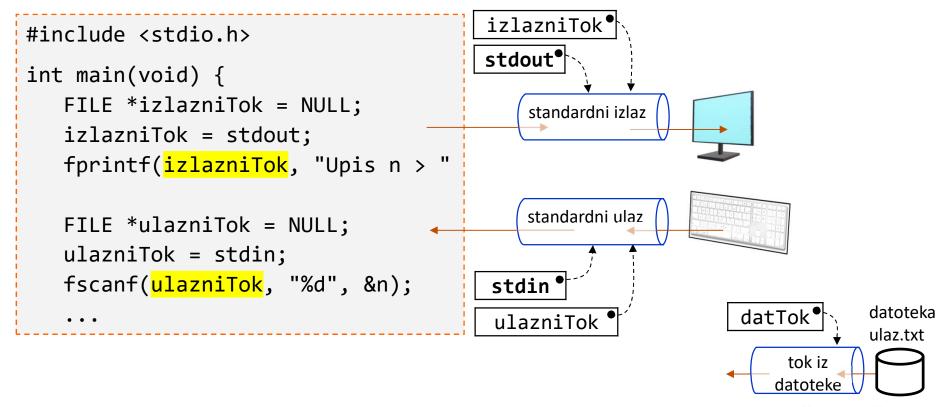
- stdin i stdout su globalne varijable
- inicijaliziraju se automatski u trenutku pokretanja programa
- funkcije printf i scanf po definiciji koriste tokove podataka standardni izlaz i standardni ulaz na koje pokazuju stdin i stdout

Varijante funkcija u <stdio.h>

- printf zadani sadržaj uvijek piše na standardni izlaz
  - fprintf ima dodatni parametar: pokazivač na tok u kojeg treba ispisati zadani sadržaj (može biti pokazivač na standardni izlaz ili na neki drugi tok)
  - fprintf(stdout, "format", ...) = printf("format", ...)
- scanf sadržaj uvijek čita iz standardnog ulaza
  - fscanf ima dodatni parametar: pokazivač na tok iz kojeg treba čitati sadržaj (može biti pokazivač na standardni ulaz ili na neki drugi tok)
  - fscanf(stdin, "format", ...) = scanf("format", ...)
- i ostale funkcije iz <stdio.h> često se pojavljuju "u paru"
  - jedna funkcija koja po definiciji čita/piše na standardni ulaz/izlaz
  - jedna funkcija kojoj se pokazivač na tok zadaje kao argument/parametar

Primjer

- zgodno je da se jednostavnom zamjenom vrijednosti pokazivača može promijeniti izvor ili odredište podataka
  - npr. u varijablu ulazniTok upisati pokazivač na tok iz datoteke "ulaz.txt"
  - kako otvoriti tok (osim standardnog ulaza i izlaza) i dobiti pokazivač na tok
     npr. iz datoteke ulaz.txt bit će objašnjeno u poglavlju o datotekama

KT1

Krešimir Trontl, 12/22/2020

getchar, getc

```
<stdio.h>
```

```
int getchar(void);
int getc(FILE *stream);
```

- čitanje jednog znaka iz standardnog ulaza (getchar) ili zadanog ulaznog toka (getc)
  - getchar() = getc(stdin)
- funkcija prvo čeka da se u ulaznom toku pojavi jedan ili više znakova
- zatim čita prvi po redu znak u ulaznom toku. Znak koji je pročitala smatra se konzumiranim i uklanja se iz ulaznog toka
  - ako je čitanje znaka iz ulaznog toka uspjelo, funkcija vraća ASCII vrijednost pročitanog znaka
  - ako čitanje znaka iz ulaznog toka nije uspjelo ili je pročitan znak koji označava kraj datoteke, funkcija vraća cjelobrojnu vrijednost EOF
    - EOF je makro definiran u <stdio.h>
    - znak koji označava kraj datoteke: 0x04 (Ctrl-D) na Unix , odnosno
       0x1A (Ctrl-Z) na Windows operacijskim sustavima

Primjer

Programski zadatak

- s tipkovnice čitati znak po znak (koristiti funkciju getchar) i za svaki znak, odmah po učitavanju znaka, na zaslon ispisati njegovu ASCII vrijednost po konverzijskoj specifikaciji %4d. Učitavanje znakova ponavljati sve dok se ne učita znak koji predstavlja oznaku kraja datoteke. Tada ispisati poruku "Kraj".
- Primjeri izvršavanja programa

```
aAB→ Windows

97 65 66 10/→

47 10<Ctrl-Z>→ Kraj
```

```
aAB→ Unix/Linux
97 65 66 10/→
47 10<Ctrl-D>Kraj
```

- Oznake <Ctrl-Z> i <Ctrl-D> znače da su na tipkovnici istovremeno pritisnute tipke
   Ctrl i Z, odnosno Ctrl i D
- na taj se način preko tipkovnice unose kontrolni znakovi koji predstavljaju oznaku kraja datoteke, 0x1A, odnosno 0x04

Rješenje

```
int c;
do {
    c = getchar();
    if (c != EOF) {
        printf("%4d", c);
    }
} while (c != EOF);
printf("Kraj");
```

```
int c;
while ((c = getchar()) != EOF) {
    printf("%4d", c);
}
printf("Kraj");
```

```
aAB↓
97 65 66 10/↓
47 10<Ctrl-Z>↓
Kraj
```

- zašto funkcija getchar ne pročita znak a istog trenutka kada je utipkan, nego tek kada je utipkan cijeli redak aAB↓?
  - znakovi koji se unose preko tipkovnice prvo se pohranjuju u međuspremnik tipkovnice (buffer). Tek kad se na tipkovnici pritisne tipka <Enter> sadržaj međuspremnika tipkovnice se dostavlja u tok standardni ulaz
  - taj mehanizam se naziva line buffering

<stdio.h>

```
int ungetc(int c, FILE *stream);
```

- vraćanje (push back) jednog upravo pročitanog znaka iz ulaznog toka natrag u ulazni tok
  - ako je vraćanje znaka uspjelo, funkcija vraća vrijednost parametra c
  - ako vraćanje znaka nije uspjelo, funkcija vraća EOF

```
ulazni tok
                                           AB23₄
printf("%3d", c = getchar());
                                  65
                                           B23₄
printf("%3d", c = getchar());
                                  66
                                                          23↓
                                                           65 66 50 50
printf("%3d", c = getchar());
                                  50
                                           3↓
ungetc(c, stdin);
                                           23↓
printf("%3d", c = getchar());
                                  50
                                           3₄
```


putchar, putc

```
<stdio.h>
```

```
int putchar(int c);
int putc(int c, FILE *stream);
```

- ispis jednog znaka na standardni izlaz (putchar) ili zadani izlazni tok (putc)
  - putchar(c) = putc(c, stdout)
  - ako je ispis uspio, funkcija vraća vrijednost parametra c
  - ako ispis nije uspio, funkcija vraća EOF

```
for (int i = 'A'; i <= 'Z'; ++i)
  putchar(i);</pre>
```

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ

```
char *fgets(char *s, int n, FILE *stream);
```

- u niz na kojeg pokazuje s čitaju se znakovi do kraja retka (ali ne više od n - 1 znak) iz zadanog ulaznog toka. Iza zadnjeg učitanog znaka u niz se upisuje terminator niza '\0'.
  - ako je čitanje uspjelo, funkcija vraća vrijednost parametra s
  - ako čitanje nije uspjelo (zbog greške ili pokušaja čitanja znaka koji predstavlja kraj datoteke) funkcija vraća NULL
- zavisno od parametra n i duljine retka na ulazu, funkcija će pročitati oznaku novog retka
  - kako iz učitanog niza ukloniti eventualno učitani znak '\n'

```
fgets(niz, n, stdin);
char *nr = NULL;
if ((nr = strchr(niz, '\n')) != NULL)
*nr = '\0';
```

Primjer

- Programski zadatak
  - napisati funkciju void citajRedak(char *niz, int n, FILE *tok);
  - u niz na kojeg pokazuje niz čitaju se svi znakovi <u>prije</u> kraja retka (ali ne više od n - 1 znak) iz zadanog ulaznog toka te se niz terminira s '\0'. Znak za oznaku kraja retka, ako ga je bilo, treba ostati nepročitan u ulaznom toku. Zanemariti mogućnost pojave znaka koji označava kraj datoteke
  - Napisati glavni program za testiranje funkcije
  - Primjeri izvršavanja programa (za n = 10)

```
Duljina 10↓
Ucitan niz: |Duljina 1|↓
Na ulazu je znak: |0|

Duljina 9↓
Ucitan niz: |Duljina 9|↓
Na ulazu je znak: |↓
|
```

```
D↓
Ucitan niz: |D|↓
Na ulazu je znak: |↓
|
Ucitan niz: ||↓
Na ulazu je znak: |↓
|
```

Rješenje (1. dio)

```
#include <stdio.h>
void citajRedak(char *niz, int n, FILE *tok) {
   int c;
   while (n > 1 \&\& (c = getc(tok)) != '\n') {
      *niz++ = c;
      --n;
   if (c == '\n') {
      ungetc(c, tok);
   *niz = '\0';
```

Rješenje (2. dio)

```
#include <stdio.h>
#define N 10

void citajRedak(char *niz, int n, FILE *tok);
int main(void) {
   char niz[N];
   citajRedak(niz, N, stdin);
   printf("Ucitan niz: |%s|\n", niz);
   printf("Na ulazu je znak: |%c|", getc(stdin));
   return 0;
}
```



```
int puts(const char *s);
int fputs(const char *s, FILE *stream);
```

- ispis niza znakova na standardni izlaz (puts) ili zadani izlazni tok (fputs)
  - puts(s) ≠ fputs(s, stdout)
    - puts (za razliku od fputs) nakon ispisa niza dodatno ispisuje znak za novi red
  - ako je ispis uspio, funkcija vraća nenegativni broj
  - ako ispis nije uspio, funkcija vraća EOF

Primjer

- Programski zadatak
  - uzastopno učitavati i ispisivati retke teksta (učitati redak teksta iz standardnog ulaza, ispisati redak teksta na standardni izlaz).
     Učitavanje i ispis ponavljati dok god se ne upiše redak teksta u kojem se pojavljuje tekst KRAJ.
  - niti jedan redak teksta (uključujući oznaku novog retka) sigurno neće biti dulji od 20 znakova

```
The quick↓
The quick↓
brown fox jumps↓
brown fox jumps↓
nigdje KRAJA↓
```

Rješenje

```
#include <stdio.h>
#include <string.h>
#define MAXNIZ 20
int main(void) {
   char niz[MAXNIZ + 1];
   while (strstr(fgets(niz, MAXNIZ + 1, stdin), "KRAJ") == NULL) {
     fputs(niz, stdout);
   }
   return 0;
}
```

- Za vježbu analizirati:
  - koji bi se rezultat dobio kada bi se makro MAXNIZ promijenio na 10?
  - zašto se program uz MAXNIZ=10 neće zaustaviti ako se upiše redak nigdje KRAJA, a zaustavit će se ako se umjesto tog retka upiše redak ima KRAJA.